

SUUDİ ARABİSTAN'IN EK KESİNTİ KARARI BEKLENİYOR MUYDU?

Oğuzhan Akyener

4 Haziranda gerçekleştirilen OPEC+ ülkeleri bakanlar toplantısı akabinde, Suudi Arabistan gönüllü olarak Temmuz ayından itibaren ilave 1 milyon varil/günlük üretim kesintisi yapacağını ilan etti. Haliyle zaten yukarı yönlü sürekli havalanmayı bekleyen bir uçan balon pozisyonunda dizginlenmeye çalışılan petrol fiyatları da bu açıklamaya bağlı olarak, özellikle türev piyasalardaki uzun pozisyonlu alım talimatları ile birlikte hızlı bir yükseliş kaydetti.

Peki, bu açıklamayı ve açıklamanın fiyatlara olası etkilerini nasıl yorumlamak lazım?

Öncelikle şunu ifade etmemiz gerekir ki, petrol sektöründe OPEC başkanının da daha önce ifade ettiği üzere, (IEA yetkilileri anlamak istemese de) ciddi anlamda bir arz problemi söz konusu.

Bu bağlamda öncelikle talep tarafını incelediğimizde, küresel durağanlık, ABD'nin keskinleşen para politikaları, halen Çin gibi bazı ülkelerde kısmi de olsa etkisini sürdüren Covid sebebiyle aşağı yönlü bir baskı hissedilebilecektir. Fakat reel anlamda talep bu tarz baskılara rağmen pandemi öncesi seviyelere çoktan ulaşmıştır.

Diğer taraftan arz alanında ise büyük problemler söz konusudur. Petrol üreticilerinin (özellikle ihraç eden ülkelerin) halen pandeminin yaralarını saramamış oldukları ve bu bağlamda yatırım süreçlerinin toparlanabilmesi için günümüzde devam eden fiyat bandının yeterli olmadığı, aslında OPEC+'ın kesinti hamlelerinin daha rahat anlaşılabilmesini sağlayacaktır. Doğal olarak bir taraftan küresel iklim lobisinin telkinleri ile hidrokarbonun finansmanı noktasında büyük zorluklar yaşanırken, yatırım alamayan arz tarafında, üretim problemlerinin yaşanacağı ve yavaş yavaş bu üretici ülkelerin yedek üretim kapasitelerinin düşeceği de idrak edilebilecektir.

Zaten Suudi Arabistan dışındaki diğer OPEC ülkelerinin neredeyse tamamı hedefledikleri üretim kapasitesine dahi teknik, finansal (ve bazılarında siyasi) sebeplerle erişememektedir.

Bu sıkıntılı sürecin ABD'nin stratejik petrol rezervlerinden piyasaya sürmesi ve tavan fiyat uygulamaları ile ancak dizginlenebildiğine dikkat edilirse, bundan sonra çok daha büyük zorluklar ile karşılaşılacağı anlaşılabilecektir.

Dolayısıyla fiyat ve piyasa dinamikleri açısından dünyayı; (OPEC+'ın önlemleri fayda vermezse) daralan ve sorunları artan bir arz piyasası, (yeni pandemiler veya çok daha şiddetli ekonomik krizler yaşanmazsa) büyüyen bir talep süreci ve bunlara da bağlı olarak yukarı yönlü ivmelenme potansiyeli olan bir fiyat trendi beklemektedir.

Öte taraftan iç savaş, savaş, ambargolar ve siyasi anlamda sorunlar yaşayan petrol arz eden ülkelerin durumlarında da önemli değişimler beklenmemektedir. Örneğin, Rusya'nın petrol arzı yatırımlara bağlı olarak düşmektedir ve önümüzdeki dönem bu düşüşün etkisi daha fazla hissedilecektir. İran ise her ne kadar üretimini arttırabilmiş ise de, bir müzakere sürecinin yaşanmaması yatırımları ve bölgeye teknoloji transferini negatif etkilemekte ve üretim istenilen düzeylere erişememektedir. Libya, Nijerya gibi önemli üreticiler için de büyük zıplamalar beklenmemektedir.

Bu minvalde petrol fiyatlarının (BRENT) 2023 sonuna doğru 79 \$ bandına erişebileceği ve bu artış trendinin 2024 yılında 82 \$'lara çıkabileceği öngörülebilmektedir.

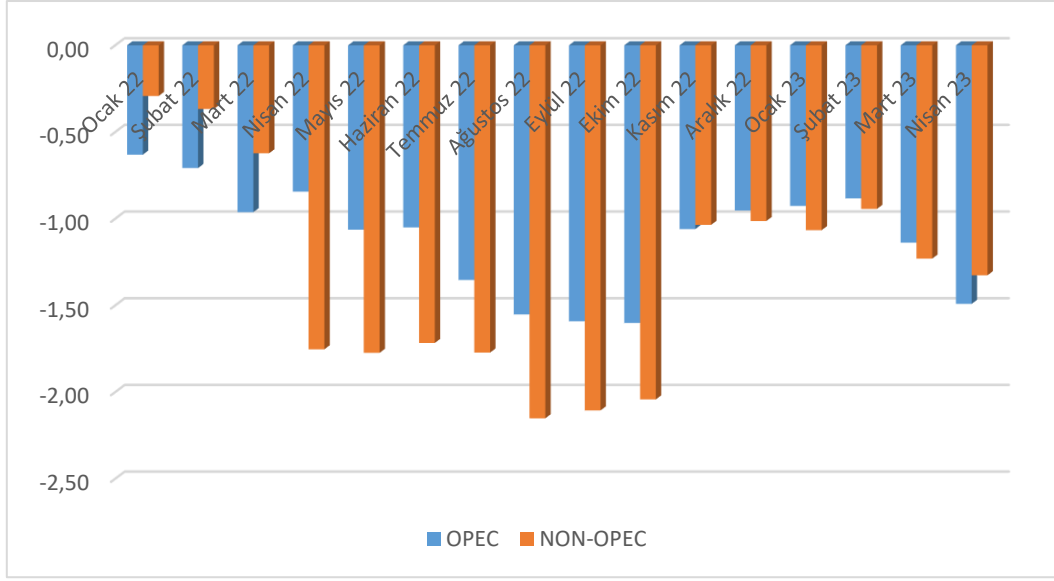
Petrol fiyatları (BRENT) 100 \$ seviyelerini görebilir mi?

Daha büyük kesintiler veya siyasi gerilimler ile petrol fiyatların 100 \$ seviyesini çok kısa süreli test etmesi mümkündür. Fakat bu durum, küresel ekonomik tablo, ABD gibi OPEC+ dışı üreticilerin arz projeksiyonları ve büyüme beklentileri dikkate alındığında kalıcı olmayacaktır.

Suudi Arabistan'ın bu kararı zaten beklenmiyor muydu?

Yapılan marjinal fayda analizleri ve petrol ihracatçısı ülkelerin bütçe beklentileri mevcut fiyat bandının neredeyse hiçbir OPEC+ ülkesi için kabul edilebilir olmadığını göstermektedir. OPEC+ ülkeleri zor da olsa fiyatları 85 \$ bandına taşımak istemektedir. Fakat mevcut küresel durağanlık ve ABD üretim seviyeleri buna müsaade etmemektedir. Öte taraftan AB nezdinde alınan Rus petrolüne yönelik tavan fiyat uygulaması da ayrıca bir baskı oluşturmuştur.

Diğer taraftan aşağıdaki grafikten de anlaşılabileceği üzere, OPEC ve OPEC dışındaki OPEC+ üyesi ülkeler zaten hedefledikleri üretim seviyesinin çok altında üretim yapabilmektedirler. Bu da zaten arzın ne kadar sorunlu devam ettiğini göstermektedir. Dolayısıyla sürecin dengelenebilmesi için ilave kesinti yapabilme kabiliyeti olan tek üretici pozisyonundaki Suudi Arabistan beklenen bir hamle yaparak, üretimini kısma kararı almıştır.

Grafik: OPEC ve OPEC dışı OPEC+ Ülkelerinin Hedef Üretim Seviyelerinin Ne Kadar Altında Üretim Yaptıkları

Suudi Arabistan'ın 1milyon varillik ek kesinti kararı sayesinde diğer bazı ülkelerin üretimlerini arttırabilme kabiliyetleri oluşabilecektir. Gerek artan fiyat etkisi, gerekse de yatırım süreçlerinin yönetilebilmesi bu bağlamda faydalı olacaktır. Yine aynı toplantıda alınan BAE'nin 200 000 varil/günlük üretimi arttırma kararı bu minvalde düşünülebilecektir.